การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนทางการพยาบาล*

*สุทธานันท์ กัลกะ***
*รุ่งนภา จันทรา****
*อติญาณ์ ศรเกษตริน****
*อังสินี กันสุขเจริญ *****

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะของงานวิจัยที่เกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนทางการพยาบาล และ 2) สังเคราะห์และสรุปองค์ความรู้จากผลการวิจัยที่เกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนทางการพยาบาล โดยรวบรวมข้อมูลงานวิจัยจากฐานข้อมูลต่างๆ ทางอิเล็กทรอนิกส์และการสืบค้นด้วยตนเอง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 ถึงปี พ.ศ. 2557 มีงานวิจัยที่ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดจำนวน 14 เรื่อง ผลการสังเคราะห์พบว่า 1) งานวิจัยที่เกี่ยวกับการรูปแบบการเรียนการสอนทางการพยาบาลส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยของกระทรวงสาธารณสุข มีการระบุปัญหา วัตถุประสงค์การวิจัย และกรอบแนวคิด แบบแผนการวิจัยเป็นการวิจัยพัฒนา ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาล ไม่มีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้กลุ่มตัวอย่าง 1 กลุ่ม ในการวิจัย วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเฉพาะเจาะจง และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ทั้งสถิติบรรยายและสถิติอ้างอิง ซึ่งสถิติร้อยละและสถิติ t-test เป็นสถิติที่พบว่ามีการใช้มากที่สุด 2) รูปแบบ การเรียนการสอนทางการพยาบาลที่ศึกษามี 4 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และเน้นบูรณาการ ซึ่งทั้ง 4 รูปแบบสามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ จากการสังเคราะห์สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนทางการพยาบาลได้ อย่างไรก็ตามควรสนับสนุนให้มีการศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม มีการวัดผลลัพธ์ระยะติดตามผลให้มากขึ้น

คำสำคัญ : การเรียนการสอน; การสังเคราะห์งานวิจัย; การพยาบาล

**การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนจากสมาคมศิษย์เก่าพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข*
***วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ; อีเมล์ติดต่อ : suthanan_pop@hotmail.com*
****วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี*
***** วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า เพชรบุรี*

A Synthesis of Research on Nursing Instruction*

*Suthanan Kunlaka***
*Rungnapa Chantra****
*Atiya Sornkasatrin****
*Angsinee Kansukcharean*****

Abstract

The present study aimed 1) to identify the characteristics of instructional models and 2) to summarize and synthesize the knowledge of instructional models in nursing education. The research reports regarding nursing pedagogic models that were published in the year 2004 to 2014 were recruited. A manual search and database search were performed. A total of 240 research studies were collected and 14 research studies were accepted based on the research criteria. Results showed that: 1) the majority of research studies conducted were within the organizations under the Ministry of Public Health; the characteristics of instructional models were identified through research objectives and conceptual framework, research development, research conducted by student nurses, research with no specific sample size calculation, research conducted as one group, research using purposive sampling and research using t–test statistics for data analyses. 2) The instructional model was divided into four domains which were based on Cognitive, Affective, Psycho– Motor and Integration. Therefore, all the four domains could increase the learning achievement of student nurses. The results from the synthesis of these studies can be used to guide nursing instruction. However, we suggest to conduct future research study using two groups and a longitudinal design.

Keywords : Instruction; Synthesis of research; Nursing

**This study was funded by The Nurse Alumi Association of the Ministry of Public Health*

***Boromarajonnani College of Nursing Bangkok, E–mail : suthanan_pop@hotmail.com*
****Boromarajonnani College of Nursing Suratthani,*
*****Prachomklao College of Nursing, Phetchaburi*

ความเป็นมาและความสำคัญ

การจัดการศึกษาของประเทศไทยยึดถือปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 มาตรา 22 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มความสามารถ รวมทั้งสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ให้ผู้เรียนมีการพัฒนาการอย่างบูรณาการทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพครอบคลุมในด้านความสามารถทางสติปัญญา การใช้กระบวนการคิดขั้นสูง การใช้เหตุผลและความสามารถในการแสดงพฤติกรรมซึ่งรวมถึงทัศนคติและอัตมโนทัศน์ส่งผลให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ[1] สอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลที่ต้องการให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ ในการดูแลผู้รับบริการแบบองค์รวม กระบวนการจัดการเรียนรู้จึงต้องประกอบด้วยการสอนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะสร้างบัณฑิตให้มีคุณภาพ[2] รูปแบบการจัดการเรียนการสอนจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาความสามารถของผู้เรียน

รูปแบบการเรียนการสอนมีหลากหลายรูปแบบซึ่งรูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นสากลนั้นเป็นรูปแบบได้รับการพิสูจน์ทดสอบประสิทธิภาพมาแล้วและมีผู้นิยมนำไปใช้ในการเรียนการสอนโดยทั่วไป แต่เนื่องจากมีรูปแบบการเรียนการสอนมากจึงสามารถจัดหมวดหมู่ของรูปแบบเหล่านั้นตามลักษณะของวัตถุประสงค์เฉพาะหรือเจตนารมณ์ของรูปแบบ ได้เป็น 5 หมวด ดังนี้ 1) รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (cognitive domain) ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนมโนทัศน์ รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของกานเย รูปแบบการเรียนการสอนโดยการนำเสนอมโนทัศน์กว้างล่วงหน้า รูปแบบการเรียนการสอนเน้นความจำและรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ผังกราฟิก 2) รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย (affective domain) ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัยของบลูม รูปแบบการเรียนการสอนโดยการซักค้าน และรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ 3) รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย (psycho–motor domain) ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน (Simpson) รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ (Harrow) และรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ (Davies) 4) รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการ (process skill) ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดอุปนัย รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์ และรูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดแก้ปัญหาอนาคตตามแนวคิดของ ทอร์แรนซ์ 5) รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการ (integration) รูปแบบการเรียนการสอนทางตรง รูปแบบการเรียนการสอนโดยการสร้างเรื่อง รูปแบบการเรียนการสอนตามวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT และรูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ[3] จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการสังเคราะห์รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญพบว่า รูปแบบการสอนสามารถจำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ รูปแบบการสอนที่เน้นกระบวนการคิด รูปแบบการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วม และรูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมและค่านิยม[4]

จากการทบทวนวรรณกรรมรูปแบบการเรียนการสอนทางการพยาบาลของประเทศไทยพบว่า มีรูปแบบการเรียนการสอนทางการพยาบาลจำนวนมากและมีความแตกต่างหลากหลายเช่น การสะท้อนคิดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนสำคัญ การใช้ปัญหาเป็นฐาน

การเรียนรู้ที่ใช้สมองเป็นฐาน การใช้แผนผังความคิด การเรียนรู้ตามสภาพจริง เป็นต้น ซึ่งความหลากหลายของรูปแบบการเรียนการสอนอาจเนื่องจากการปฏิรูประบบการศึกษาที่มุ่งเน้นมาตรการพัฒนารูปแบบและวิธีการสอนให้มีความหลากหลาย และเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน ประกอบกับความเชี่ยวชาญในแต่ละรูปแบบของผู้สอน คุณลักษณะของผู้เรียนและปัจจัยเกื้อหนุนทางการเรียนการสอน ดังนั้นจึงทำให้เกิดงานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนทางการพยาบาลจำนวนมากขึ้นที่มีการศึกษาในประเด็นปัญหาการวิจัยเดียวกันโดยใช้รูปแบบวิธีวิจัยคล้ายกันแต่ใช้กลุ่มตัวอย่างต่างกัน ซึ่งทำให้ผลการวิจัยมีทั้งสอดคล้องกันและขัดแย้งกันส่งผลให้ผู้ต้องการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยเกิดความสับสนและไม่สามารถหาข้อสรุปได้ว่ารูปแบบการเรียนการสอนทางการพยาบาลรูปแบบใดที่มีประสิทธิภาพที่สุด

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรที่ทำหน้าที่การเรียนการสอนพยาบาลได้เห็นความสำคัญของการวิจัยรูปแบบการเรียนการสอนทางการพยาบาลที่มีต่อผลลัพธ์ของการเรียนการสอน แต่พบว่าการวิจัยเหล่านี้มีรูปแบบที่หลากหลาย กระจัดกระจาย ทำให้เกิดปัญหาและสับสนในการนำผลการวิจัยไปใช้ ปัญหาในลักษณะดังกล่าวจึงเป็นปัญหาที่เหมาะสมต่อการสังเคราะห์งานวิจัยด้านการเรียนการสอน ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อใช้ในการพัฒนาปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ดี ทั้งเป็นข้อมูลให้กับสถาบันทางการศึกษาทางการพยาบาลต่างๆ ใช้เป็นแนวทางการจัดระบบการเรียนการสอนรวมถึงสามารถใช้เป็นแนวทางการทำวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนทางการพยาบาลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของงานวิจัยที่เกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนทางการพยาบาลได้แก่ ประเภทการวิจัย ปัญหาการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย แบบแผนการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2. เพื่อสังเคราะห์และสรุปความรู้องค์ความรู้จากผลการวิจัยที่เกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนทางการพยาบาลในประเด็น รูปแบบการเรียนการสอนทางการพยาบาลและผลลัพธ์ของรูปแบบการเรียนการสอนทางการพยาบาล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิดที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเองจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสังเคราะห์งานวิจัยมาเป็นแนวทางในการอธิบายได้ว่าการสังเคราะห์คุณลักษณะงานวิจัย ได้แก่ ปี พ.ศ. ที่พิมพ์งานวิจัย แหล่งผลิตงานวิจัย ประเภทการวิจัย ปัญหาการวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัยแบบแผนการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิจัยจะทำให้สามารถระบุองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนทางการพยาบาลในประเทศไทยตลอดจนระบุช่องว่างขององค์ความรู้ที่เกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนทางการพยาบาลในประเทศไทย ซึ่งจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะและทิศทางการวิจัยที่เกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนทางการพยาบาลต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ งานวิจัยที่เกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนทางการพยาบาล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 – 2557 ทั้งที่เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาจัดทำโดยนักศึกษาระดับมหาบัณฑิตและ/หรือดุษฎีบัณฑิต และไม่เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ซึ่งปรากฏในฐานข้อมูลออนไลน์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย และฐานข้อมูลออนไลน์ของ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางด้านการศึกษา จำนวน 240 เรื่อง

กลุ่มตัวอย่างคือ งานวิจัยที่เกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนทางการพยาบาลจำนวน 14 เรื่อง ซึ่งปรากฏในฐานข้อมูลออนไลน์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย และฐานข้อมูลออนไลน์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางด้านการศึกษา โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกงานวิจัย (inclusion criteria) ในการศึกษา คือ

1) เป็นงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนทางการพยาบาลโดยใช้เกณฑ์การประเมินคุณภาพงานวิจัยของราชวิทยาลัยอายุรแพทย์แห่งประเทศไทย[5] เฉพาะระดับ A หมายถึง หลักฐานที่ได้จากงานวิจัยที่เป็น meta-analysis ของงานวิจัยที่เป็น randomized controlled trials หรืองานวิจัยเดี่ยวที่เป็น randomized controlled trials และระดับ B หมายถึง หลักฐานที่ได้จากงานวิจัยที่เป็น meta-analysis ของงานวิจัยที่ออกแบบเป็น randomized controlled trials อย่างน้อย 1 เรื่อง หรือหลักฐานที่ได้จากงานวิจัยที่มีการออกแบบรัดกุม แต่เป็นงานวิจัยกึ่งทดลองหรืองานวิจัยเชิงทดลองที่ไม่มีการสุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่ม

2) เป็นงานวิจัยที่มีการศึกษาตีพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2547-2557

3) เป็นงานวิจัยที่มีการวัดตัวแปรตามที่ประสิทธิผลการเรียนการสอน กรณีที่พบรายชื่อจากฐานข้อมูลออนไลน์มากกว่า 1 ฐานข้อมูล ผู้วิจัยเลือกศึกษาจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง

หากพบว่างานวิจัยใดที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ผู้วิจัยจะทำการคัดเลือกออกจากกลุ่มตัวอย่าง จากการสืบค้นฐานข้อมูลดังที่ได้กล่าวมาแล้ว พบว่า มีงานวิจัยที่สอดคล้องกับเกณฑ์ที่กำหนดจำนวน 14 เรื่อง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วย แบบสรุปรายละเอียดงานวิจัยรูปแบบการเรียนการสอนทางการพยาบาล ซึ่งพัฒนาโดยผู้วิจัย นำไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นพยาบาลวิชาชีพผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอนทางการพยาบาล จำนวน 1 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยจำนวน 2 ท่าน เพื่อตรวจสอบความชัดเจน ความเหมาะสมของภาษาและความครอบคลุมของเนื้อหา นำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ และนำไปตรวจสอบความเที่ยง ด้วยวิธีใช้ผู้ประเมินร่วมกัน โดยไปเก็บข้อมูลร่วมบันทึกกับผู้บันทึก 2 คน และผู้วิจัยรวมเป็นจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของการบันทึกพบว่า ทุกข้อมีค่าความสอดคล้องในระดับดีมาก

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. สืบค้นรายชื่องานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนทางการพยาบาล ระหว่างปี พ.ศ. 2547 – 2557 โดยกำหนดคำสำคัญในการสืบค้น ดังนี้ “การสังเคราะห์งานวิจัยการเรียนการสอน” “รูปแบบการเรียนการสอนทางการพยาบาล” “การเรียนการสอนทางการพยาบาล” “Instructional Model in Nursing” และจากฐานข้อมูลออนไลน์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย จำนวน 7 ฐานข้อมูล และฐานข้อมูลออนไลน์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาจำนวน 3 ฐานข้อมูล รวมถึงการสืบค้นด้วยตนเองโดยสืบค้นวิจัยจากวารสารวิชาการต่างๆ พบงานวิจัยจำนวน 240 เรื่อง

2. พิจารณาคัดเลือกงานวิจัยที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด พบว่า มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนทางการพยาบาลที่ตรงตามเกณฑ์จำนวน 14 เรื่อง

3. อ่านงานวิจัยฉบับสมบูรณ์และบันทึกข้อมูลจากงานวิจัยโดยใช้แบบสรุปรายละเอียดงานวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์การวิจัย มีดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของงานวิจัย ได้แก่ ปี พ.ศ. ที่พิมพ์งานวิจัยแหล่งผลิตงานวิจัย ประเภทการวิจัย ปัญหาการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย แบบแผนการวิจัย ลักษณะรูปแบบการเรียนการสอน รายวิชาที่ศึกษา ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และใช้สถิติบรรยาย ซึ่งได้แก่ การแจกแจงความถี่และร้อยละ บรรยายคุณลักษณะของงานวิจัย

2. วิเคราะห์รูปแบบการเรียนการสอนทางการพยาบาลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาตามลักษณะของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

ผลการวิจัย

1. **คุณลักษณะงานวิจัยที่เกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนทางการพยาบาล** พบว่า ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่ไม่เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 100.0 มีการระบุปัญหาและวัตถุประสงค์การวิจัย คิดเป็นร้อยละ 100.0 มีการระบุกรอบแนวคิด คิดเป็นร้อยละ 63.63 แบบแผนการวิจัยเป็นการวิจัยพัฒนาและทดลอง คิดเป็นร้อยละ 63.63 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาล คิดเป็นร้อยละ 100.0 ไม่มีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 63.63 ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 30–157 คน ในการเลือกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีเฉพาะเจาะจงคิดเป็น ร้อยละ 63.63 การหาค่าความเที่ยงของเครื่องมือ คิดเป็นร้อยละ 100.00 และใช้ทั้งสถิติบรรยายและสถิติอ้างอิงในการวิเคราะห์ข้อมูล คิดเป็นร้อยละ 54.51 ซึ่งส่วนใหญ่ใช้ สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติการทดสอบ t-test และการวิเคราะห์เนื้อหา

2. **ผลการสังเคราะห์รูปแบบการการเรียนการสอนทางการพยาบาล** พบว่า งานวิจัยทั้งหมดสามารถสรุปเป็นรูปแบบการเรียนการสอนทางการพยาบาลแบ่งเป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

2.1 รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นพุทธิพิสัย จากการวิเคราะห์พบว่า มีรูปแบบการเรียนการสอนและผลลัพธ์การเรียนการสอน มี 4 รูปแบบ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นพุทธิพิสัย

ลักษณะรูปแบบ การเรียนการสอน	ชื่องานวิจัย (ผู้แต่ง, ปีพิมพ์)	ผลลัพธ์ การเรียนการสอน
การเรียนรู้ที่ใช้สมองเป็นฐานประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 วิธีเพื่อการผ่อนคลาย ขั้นที่ 2 การใช้ผังมโนทัศน์ ขั้นที่ 3 การถ่ายโยงการเรียนรู้ ขั้นที่ 4 การบริหารสมอง ขั้นที่ 5 การคิดไตร่ตรอง	การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ใช้สมองเป็นฐานของนักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก (ปราณี อ่อนศรี, 2555)	1. ความรู้ในรายวิชาการวิจัยทางการพยาบาล 2.เจตคติ 3.ความพึงพอใจ
การเรียนการสอนโดยการถ่ายโยงความรู้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ ขั้นที่ 2 ขั้นการฝึกปฏิบัติการใช้ความรู้ ขั้นที่ 3 ขั้นการถ่ายโยงความรู้ ขั้นที่ 4 ขั้นการสร้างความใฝ่เรียนรู้	ผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนต่อความสามารถในการถ่ายโยงความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล (ทองปาน บุญกุศล และคณะ, 2555)	1. ความสามารถในการถ่ายโยงความรู้ 2. ความสามารถในการปฏิบัติงาน
การพัฒนารูปแบบโค้ชพีพีซีอี ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ 1) หลักการและวัตถุประสงค์ 2) กระบวนการ คือการเตรียมการ การวางแผน การปฏิบัติการโค้ช และการประเมินผลการโค้ช 3) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้	การพัฒนารูปแบบการโค้ช เพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์พยาบาล ที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล ในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข (ธัญพร ชื่นกลิ่น และวัชรา เล่าเรียนดี, 2555)	1.ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล 2.ความพึงพอใจ
การเรียนการสอนตามสภาพจริงประกอบด้วยการเรียนการสอน 5 ขั้น ได้แก่ 1) ขั้นกระตุ้นความรู้เดิม 2) ขั้นเสนอปัญหา 3) ขั้นเสนอการแก้ปัญหา 4) ขั้นสรุปความคิดรวบยอด 5) ขั้นประยุกต์ใช้	การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้ตามสภาพจริงเพื่อเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี (ลัดดาวัลย์ ไวยสุระสิงห์ และสุภาวดี นพรุจจินดา, 2554)	1.ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2.ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2.2 รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นจิตพิสัย จากการวิเคราะห์พบว่า มีรูปแบบการเรียนการสอนและผลลัพธ์การเรียนการสอน มี 3 รูปแบบ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นจิตพิสัย

ตารางที่ 2 รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นจิตพิสัย

ลักษณะรูปแบบการเรียนการสอน	ชื่องานวิจัย (ผู้แต่ง, ปีพิมพ์)	ผลลัพธ์การเรียนการสอน
การเรียนรู้ตามแนวจิตปัญญาประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) เตรียมความพร้อมในการเรียน 2) เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง 3) ใช้สุนทรียสนทนา 4) สะท้อนการเรียนรู้ 5) บันทึกการเรียนรู้	ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวจิตปัญญาศึกษาต่อผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ในรายวิชา สม 1102 ทักษะชีวิต. (สมใจ เจียระพงษ์ และคณะ, 2556)	1.ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานในรายวิชาทักษะชีวิต 2.ความสุขในการเรียน
การเรียนรู้ตามแนวจิตปัญญาประกอบด้วย 8 ขั้นตอน คือ 1) การตั้งเป้าหมายในชีวิต 2) การทำความรู้จักกับตนเอง 3) การวางแผนบริหารเวลา 4) การฝึกทักษะการอ่าน 5) การฝึกทักษะการฟัง 6) การพัฒนาทักษะทางอารมณ์ 7) ฝึกทักษะแก้ปัญหาแบบบูรณาการ 8) การฝึกบทบาทผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้	ผลของรูปแบบการพัฒนานักศึกษาด้วยกระบวนการจิตปัญญาศึกษาต่อความพร้อมในการเรียนรู้แบบนำตนเอง (วิบูลย์ลักษณ์ ปรียาวงศากุล, 2555)	ความพร้อมในการเรียนรู้แบบนำตนเอง
การเรียนรู้แบบสะท้อนคิดประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ 1) อธิบายสถานการณ์และปัญหาที่เกิดขึ้น 2) อธิบายความรู้สึกต่อสถานการณ์ 3) บอกแนวคิด/หลักการ/ความเชื่อที่สนับสนุนการกระทำ 4) เปิดใจรับฟังความคิดเห็น/ทางเลือกที่หลากหลาย 5) จัดลำดับความคิด/หาข้อสรุป ร่วมอย่างเป็นเหตุเป็นผล 6) นำข้อสรุปไปปฏิบัติ 7) สะท้อนคิดการเรียนรู้/ประสบการณ์ใหม่ที่แตกต่างจากเดิม	การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบการสะท้อนคิดเพื่อสร้างเสริมความ สามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมทางการพยาบาลสำหรับนักศึกษาพยาบาล (ดุจเดือน เขียวเหลือง และคณะ, 2556)	1.ความรู้เกี่ยวกับวิชาจริยศาสตร์ และกฎหมายวิชาชีพพยาบาล 2.ความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมทางการพยาบาล 3.พฤติกรรมการสะท้อนคิด
การเรียนการสอนที่เน้นสมรรถนะทางวัฒนธรรม	การพัฒนาและประเมินผลรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาล (ศิริพันธุ์ ศิริพันธุ์ และคณะ, 2555)	สมรรถนะทางวัฒนธรรม

2.3 รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทักษะพิสัย ผลลัพธ์การเรียนการสอน มี 2 รูปแบบ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทักษะพิสัย

ลักษณะรูปแบบการเรียนการสอน	ชื่องานวิจัย (ผู้แต่ง, ปีพิมพ์)	ผลลัพธ์การเรียนการสอน
การเรียนการสอนโดยใช้วิจัยเป็นฐาน	ประสิทธิผลของการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐานต่อการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการปฏิบัติการสร้างเสริมสุขภาพ: การศึกษาในนิสิตพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ยุวลี วิทยพันธ์, 2553)	1.ความรู้ความเข้าใจการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน 2.การรับรู้สมรรถนะด้านการปฏิบัติการสร้างเสริมสุขภาพ
การใช้กรณีศึกษา โดยให้นักศึกษาศึกษากรณีศึกษาที่เป็นสถานการณ์จำลอง ก่อนฝึกปฏิบัติและศึกษาจากกรณีศึกษาจริง	ผลของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาต่อความสามารถในการใช้กระบวนการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ (มารศรี จันทร์ดี และคณะ, 2557)	1.ความสามารถการใช้กระบวนการพยาบาล 2.ความพึงพอใจ

2.4 รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นบูรณาการ จากการวิเคราะห์พบว่า มีรูปแบบการเรียนการสอนที่บูรณาการวิธีการสอนต่าง ๆ เช่น บูรณาการรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นจิตพิสัยกับทักษะพิสัย และการบูรณาการเนื้อหาของรายวิชา ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทักษะพิสัยลักษณะรูปแบบ

ลักษณะรูปแบบ การเรียนการสอน	ชื่องานวิจัย (ผู้แต่ง, ปีพิมพ์)	ผลลัพธ์ การเรียนการสอน
การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักและการกำกับตนเอง	การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักและการกำกับตนเองเพื่อส่งเสริมการคิดวิจารณญาณและการรับรู้อัตสมรรถนะของนักศึกษาพยาบาล (สุระพรรณ พนมฤทธิ์ และคณะ, 2554)	1.ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2.การรับรู้อัตสมรรถนะ 3.การคิดวิจารณญาณ
การสอนแบบบูรณาการโดยใช้กระบวนการสะท้อนคิด ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1)การบรรยายความรู้สึก 2) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ 3) การวิเคราะห์ประสบการณ์ 4)การสรุปแนวคิด 5) การทดลองนำไปใช้	ผลการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยใช้กระบวนการสะท้อนคิดต่อสมรรถนะการส่งเสริมการเลิกบุหรี่ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ (ชุติมา ปัญญาพินิจนุกูร และคณะ, 2555)	ความรู้และทักษะในการส่งเสริมการเลิกบุหรี่
การสอนแบบบูรณาการประกอบด้วย 2 กิจกรรมคือ การใช้สื่อประกอบเกี่ยวกับการควบคุมยาสูบจำนวน 8 ชุด และการเยี่ยมบ้าน	ผลการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนวิชาการควบคุมยาสูบกับวิชาปฏิบัติการพยาบาลครอบครัวและชุมชน 2 สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม (เรณุวัฒน์ โคตรพัฒน์ และคณะ, 2554)	1.ความรู้เกี่ยวกับการควบคุมยาสูบ 2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สื่อ
การสอนแบบบูรณาการโดยเป็นกิจกรรมที่ให้นักศึกษาสืบค้นข้อมูลเพื่อผลิตสื่อการสอนทางการพยาบาลแบบมัลติมีเดีย	ผลของการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ปิยะนุช ชูโต และคณะ 2557)	1.สมรรถนะด้านความรู้และสมรรถนะด้านทักษะ 2.สมรรถนะด้านทัศนคติ

อภิปรายผล ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. **คุณลักษณะงานวิจัยที่เกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนทางการพยาบาล** พบว่า ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยของกระทรวงสาธารณสุข แหล่งผลิตมาจากสถาบันการศึกษากระทรวงสาธารณสุขแบบแผนการวิจัยที่ส่วนใหญ่พบว่าเป็นการวิจัยพัฒนา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวิชาชีพพยาบาลเป็นการดูแลผู้ที่มีปัญหาสุขภาพที่ซับซ้อนและต้องการการดูแลในเชิงรุก รวมทั้งต้องให้การดูแลแบบองค์รวมบนพื้นฐานข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือหรือข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เพียงพอจากการวิจัย[6] ดังนั้นลักษณะของการวิจัยที่มุ่งผลลัพธ์ทางการเรียนการสอนพยาบาลจึงเป็นลักษณะการวิจัยและพัฒนาทางด้านการศึกษาพยาบาล อันเป็นผลให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาผู้รับบริการได้ สามารถถ่ายโยงความรู้จากทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ ตลอดจน

การสอบใบประกอบวิชาชีพทางการพยาบาล รวมถึงการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลที่เป็นการเรียนระดับอุดมศึกษาจึงต้องทำให้ผู้เรียนมีการพัฒนากระบวนการคิดขั้นสูง และอาจรวมถึงประเด็นความสอดคล้อง ระหว่างงานวิจัยกับนโยบายการจัดการศึกษา ซึ่งการเรียนการสอนในวิชาชีพพยาบาลมีเป้าหมายคือ การพัฒนาผู้เรียนให้สามารถดูแลพยาบาลแก่มนุษย์ทุกเพศ ทุกวัย โดยเน้นการดูแลแบบองค์รวม เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมด้านสุขภาพอนามัย[7] รวมถึงการกำหนดหมวด 4 มาตรา 22 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ 2542 ว่า “การจัดการศึกษาต้อง ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคน มีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ” ตลอดจนการประกาศของกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 เพื่อใช้เป็นเครื่องมือพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา จึงทำให้งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยพัฒนาและทดลอง

งานวิจัยส่วนใหญ่ระบุกรอบแนวคิด สะท้อนให้เห็นว่างานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนทางการพยาบาลมีทิศทางของการทำวิจัยที่ชัดเจน เพราะการระบุกรอบแนวคิดช่วยให้นักวิจัยอื่นหรือผู้ที่สนใจในงานวิจัยเรื่องนั้นเกิดความเข้าใจในแนวความคิดหรือความคิดรวบยอดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เนื่องจากกรอบแนวคิดทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ ปรากฏการณ์หรือตัวแปรต่างๆ ที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ก่อนทำวิจัย นักวิจัยจำเป็นต้องทำการทบทวนวรรณกรรมเพื่อศึกษาองค์ความรู้ทำให้ทราบว่างานวิจัยที่ผ่านมามีองค์ความรู้ นอกจากนี้การทบทวนวรรณกรรมช่วยให้นักวิจัยได้มีการนำองค์ความรู้ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมมาเป็นกรอบแนวคิดในกรณีที่ไม่มีทฤษฎีที่สอดคล้องกับงานวิจัยของตนเอง กรอบแนวคิดเป็นการแสดงความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในธรรมชาติและนำไปตรวจสอบว่ามีความสอดคล้องกับกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่เพียงใด[7] ซึ่งกรอบแนวคิดในการวิจัยที่ดี จะต้องชัดเจนแสดงทิศทางของความสัมพันธ์ ของสิ่งที่ต้องการศึกษาหรือตัวแปรที่จะศึกษา สามารถใช้เป็นกรอบในการกำหนดขอบเขตของการวิจัย การพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย รูปแบบการวิจัย ตลอดจนวิธีการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล[9]

งานวิจัยส่วนใหญ่ไม่มีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง การเลือกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีเฉพาะเจาะจง ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ 1 กลุ่ม ทั้งนี้เนื่องจากเป็นข้อจำกัดของการวิจัยในชั้นเรียนเกี่ยวกับขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นเรียน แต่ถึงอย่างไรก็ตามผลลัพธ์ทางการเรียนการสอนก็ยังคงเกิดขึ้นในทางบวก เช่น การเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การเพิ่มสมรรถนะต่างๆ ที่ต้องการ รวมทั้งผู้เรียนมีความพึงพอใจในการเรียนและเพิ่มความสุขในการเรียนรู้มากขึ้น

2. รูปแบบการเรียนการสอนทางการพยาบาลและผลลัพธ์ของรูปแบบการเรียนการสอนทางการพยาบาล จากการสรุปงานวิจัยจำนวน 14 เรื่อง พบการเรียนการสอนทางการพยาบาล 4 รูปแบบ คือ 1) การเรียนการสอนที่เน้นพุทธิพิสัย 2) การเรียนการสอนที่เน้นจิตพิสัย 3) การเรียนการสอนที่เน้นทักษะพิสัย และ 4) การเรียนการสอนที่เน้นบูรณาการ ซึ่งงานวิจัยทั้ง 4 รูปแบบสามารถนำไปใช้การเรียนการสอนทางการพยาบาลได้ เนื่องจากการจัดการศึกษาพยาบาลเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอน ผู้เรียน บุคคล ครอบครัวและชุมชนด้วยวิธีการที่หลากหลายเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญภายใต้บรรยากาศของความเอื้ออาทรเพื่อให้ผู้เรียน

เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน สามารถพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เกิดทักษะในการปฏิบัติการพยาบาลตามมาตรฐานของวิชาชีพ[10] สำหรับรูปแบบการเรียนการสอนที่พบในการศึกษาเป็นการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่มีความแตกต่างกันตรงจุดเน้นของด้านที่ต้องการพัฒนาให้เกิดในตัวผู้เรียนและปริมาณการมีส่วนร่วมในตัวกิจกรรม ซึ่งสามารถอภิปรายได้ดังนี้

2.1 รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นพุทธิพิสัย พบว่า มี 4 รูปแบบคือ การเรียนรู้ที่ใช้สมองเป็นฐาน[11] การเรียนการสอนโดยการถ่ายโยงความรู้[12] การพัฒนารูปแบบโค้ชพีพีซีอี[13] และการเรียนการสอนตามสภาพจริง[14] นับว่าเป็นรูปแบบที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหา สาระ ความคิดรวบยอดของเนื้อหาหรือรายวิชาด้วยตัวเอง โดยเนื้อหาสาระอาจจะอยู่ในรูปของข้อมูล ข้อเท็จจริง มโนทัศน์ หรือความคิดรวบยอด เมื่อผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาสาระแล้วจะสามารถเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติได้ เนื่องจากการศึกษาทางการพยาบาลมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงโครงสร้างหลักสูตรเพื่อต้องการให้การผลิตบัณฑิตทางการพยาบาลมีคุณภาพและสามารถให้การดูแลผู้รับบริการได้ครอบคลุมทุกมิติและผู้รับบริการที่มีปัญหาสุขภาพซับซ้อน ดังนั้นการนำความรู้จากเนื้อหา สาระ ความคิดรวบยอดจากห้องเรียน ห้องปฏิบัติการพยาบาลสู่การปฏิบัติจริงจึงมีความสำคัญในการแก้ไขปัญหาทางสุขภาพ รวมทั้งผลลัพธ์ของการเรียนการสอนเน้นพุทธิพิสัยนอกจากความสามารถในการถ่ายโยงความรู้แล้วยังได้พัฒนาความคิดวิจารณญาณที่เกิดกับผู้เรียน เป็นความคิดที่มีการเชื่อมโยงข้อมูลความเป็นเหตุเป็นผล มีการตรวจสอบวิเคราะห์ เปรียบเทียบกับสถานการณ์ เหตุการณ์ และบริบทที่เกี่ยวข้องอย่างรอบคอบ สิ่งใดถูกต้อง ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้องที่มีประสิทธิภาพ[15] ดังนั้นการให้บริการทางการพยาบาลจึงต้องใช้การคิดอย่างมีวิจารณญาณ[16-17] สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ได้สรุปดังกล่าว

2.2 รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นจิตพิสัย พบว่า มี 3 รูปแบบ คือ การเรียนรู้ตามแนวจิตตปัญญา[18] การเรียนรู้แบบสะท้อนคิด[19] และการเรียนการสอนที่เน้นสมรรถนะทางวัฒนธรรม[20] เป็นรูปแบบที่มุ่งช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้สึก เจตคติ ทัศนคติ ค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมที่พึงประสงค์ เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมกับการศึกษาพยาบาล เนื่องจากความรู้สึก เจตคติหรือทัศนคติมีอิทธิพลในการที่บุคคลจะเลือกจะทำสิ่งต่างๆ คือบุคคลจะเลือกเรียนและกระทำในสิ่งที่ตนเองชอบ[21] ดังนั้นการที่นักศึกษาพยาบาลจะมีความพร้อมในการเรียนรู้ได้ดีมากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับทัศนคติต่อวิชาชีพ การเรียนรู้ตามแนวจิตปัญญาจะทำให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักรู้ในตนเอง มีสติรู้คิด มีการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสามารถให้การพยาบาลบุคคลแบบองค์รวม ดังนั้นการนำหลักสูตรจิตตปัญญามาใช้กับนักศึกษาพยาบาลจะทำให้ผู้เรียนตระหนักในคุณค่าความเป็นมนุษย์ และสามารถปฏิบัติการพยาบาลแบบองค์รวมได้ โดยนักศึกษาพยาบาลเกิดการตระหนักรู้คุณค่าความเป็นมนุษย์[22] ดังนั้นการศึกษาดังกล่าวเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นว่าแนวคิดจิตตปัญญาสามารถใช้ในการเรียนการสอนทางการพยาบาลได้ ในขณะที่การเรียนการสอนที่เน้นสมรรถนะทางวัฒนธรรม เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ต้องการให้นักศึกษาพยาบาลมีความเข้าใจทางศาสนา สังคม และความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อให้นักศึกษาพยาบาลมีความพร้อมในการเรียนรู้กับการทำงานกับคนในชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม[23] ซึ่งแนวคิดการเน้นให้นักศึกษาพยาบาลเข้าใจ เห็นคุณค่า ในวัฒนธรรมของผู้รับบริการ ดังนั้นจึงมีการปรับหลักสูตรเพื่อพัฒนา

ศักยภาพนักศึกษาพยาบาลให้มีสมรรถนะในการดูแลผู้รับบริการต่างวัฒนธรรม เป็นการเพิ่มความรู้ ทักษะ ทัศนคติ และการรับรู้ความสามารถของตนเองของนักศึกษา[21]

2.3 รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทักษะพิสัย พบว่า มี 2 รูปแบบ คือ การเรียนการสอนโดยใช้วิจัยเป็นฐาน[24] และการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษา[25] โดยการเรียนที่เน้นทักษะพิสัยเป็นรูปแบบที่เน้นการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในด้านการปฏิบัติการกระทำ และการแสดงออก หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า เป็นพฤติกรรมที่สามารถเกิดขึ้นภายในร่างกายก็ได้ เช่น สมอง ความคิดหรือการฝึกฝนความคิดและสติปัญญา ที่เรียกว่า ทักษะทางปัญญา หรือทักษะทางความคิด เป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ที่บอกถึงความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างคล่องแคล่ว ชำนาญ ซึ่งพฤติกรรมในด้านนี้จะสามารถสังเกตเห็นได้จากพฤติกรรมที่แสดงออกมา[26] การจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะพิสัยจึงต้องการผู้เรียนได้มีการแสดงออกในลักษณะของการปฏิบัติการได้จริง เช่น การใช้งานวิจัยเป็นฐานในการเรียนรู้ เนื่องจากผู้เรียนได้มีการลงมือปฏิบัติ โดยผู้เรียนมีอิสระเลือกเรียนรู้ด้วยตัวเอง ผู้เรียนต้องมีการสร้างความรู้ขึ้นมาด้วยตัวเองบนหลักฐานการเรียนจากบริบทที่แวดล้อม ซึ่งวิธีการเรียนแบบวิจัยเป็นฐานทำให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะด้านการปฏิบัติการสร้างเสริมสุขภาพ

2.4 รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นบูรณาการ พบว่า มีรูปแบบการเรียนการสอนที่บูรณาการวิธีการสอนต่างๆ เป็นการบูรณาการเรื่องราวต่างๆ ที่มีความเชื่อมโยง สัมพันธ์กัน ไม่แยกส่วน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้หลายๆ ด้าน เพื่อให้เกิดพัฒนาการทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย อย่างสอดคล้องกัน ทำให้ผู้เรียนสนุกที่จะเรียนรู้และสามารถที่จะจดจำเรื่องราว เนื้อหาสาระและนำไปใช้ได้มากขึ้น การเชื่อมโยงการเรียนรู้ในเนื้อหากับชีวิตจริงหรือที่เรียกว่าการบูรณาการนั้น จึงควรจัดให้มีการเรียนการสอนแบบบูรณาการและดำเนินการให้เกิดการ บูรณาการอย่างจริงจัง เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้ อย่างครอบคลุม สมบูรณ์และมีคุณภาพมากขึ้น[25] สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542[29] ที่ระบุว่าครูต้องมีการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ จัดการศึกษาแบบองค์รวม มีการเชื่อมโยงความรู้อย่างหลากหลาย ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดองค์ความรู้ และที่สำคัญคือ ต้องจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการทั้งการบูรณาการวิธีการเรียนการสอนและบูรณาการเนื้อหา โดยผู้ที่ทำวิจัยได้มีการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบเพื่อสร้างกรอบแนวคิดให้มีการบูรณาการตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ชัดเจน ดังที่เห็นได้จากงานวิจัยของ สุระพรรณ พนมฤทธิ์ และคณะ[30] งานวิจัยของชุติมา ปัญญาพินิจนุกูรและคณะ[31] เรณุวัฒน์ โคตรพัฒน์และคณะ[32] ปิยะนุช ชูโตและคณะ[33]

ข้อจำกัดการวิจัย

1. การวิจัยในครั้งนี้เป็นการสืบค้นจากฐานข้อมูลออนไลน์ ร่วมกับการสืบค้นด้วยมืออาจทำให้ได้ข้อมูลไม่ครบถ้วนในการสืบค้น

2. การวิจัยในครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนสิงหาคม 2557 – เดือน มกราคม 2558 จึงอาจทำให้ได้ข้อมูลที่ไม่เป็นปัจจุบันของรูปแบบการเรียนการสอนทางการพยาบาล

ข้อเสนอแนะในการทำการศึกษาครั้งต่อไป

1. ข้อค้นพบที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้

พบว่ามีรูปแบบการเรียนการสอนทางการพยาบาลที่มีความหลากหลาย ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สอนที่จะนำไปพัฒนาในกระบวนการเรียนการสอน โดยต้องประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน และลักษณะของรายวิชาที่จัดการเรียนการสอน

2. การสังเคราะห์งานวิจัยที่ใช้ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์ตามเนื้อหา ฉะนั้นในการวิจัยในครั้งต่อไป ควรใช้การสังเคราะห์งานวิจัยด้วยวิธีที่ต่างกันตามการพัฒนาของนักวิชาการด้านการศึกษา เพื่อนำ ผลมาการวิจัยมาเปรียบเทียบว่าสอดคล้องกันหรือไม่อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

1. Astin, A.W. What matter in College?. Sanfrancisco : Jossy-Bass: 4-7. 1993.
2. ราชกิจจานุเบกษา. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์. [อินเตอร์เน็ต] 2553. [เข้าถึงเมื่อ 25 เมษายน 2557] เข้าถึงได้จาก, http://acad.tni.ac.th/images/k-m/07.pdf.
3. ทิศนา แขมมณี. รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2550.
4. สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน. คู่มือการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ. [อินเตอร์เน็ต] 2552. [เข้าถึงเมื่อ 25 เมษายน 2557] เข้าถึงได้จาก, http: qas.rmutsb.ac.th/qa52/indexphp?act=download&subdir.
5. ราชวิทยาลัยอายุรแพทย์. คำแนะนำการสร้าง “แนวทางเวชปฏิบัติ” (Clinical Practice Guidelines). สารราชวิทยาลัยอายุรแพทย์แห่งประเทศไทย. 2544.
6. ประณีต ส่งวัฒนา สุดสิริ หิรัญชุณหะ หทัยรัตน์ แสงจันทร์ วงจันทร์ เพชรพิเชษเชียร และ ศิริพร ขัมภลิขิต. การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาล. สงขลา: คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. รายงานวิจัย. 2552.
7. วัลลภา บุญรอด. กระบวนการพยาบาลพี่เลี้ยงเครื่องมือสำคัญในการเพิ่มพูนทักษะพยาบาลที่สำเร็จใหม่. วารสารพยาบาลทหารบก 2547;3(1):18.
8. สุวิมล ว่องวาณิช, อรอุมา เจริญสุข, อัจศรา ประเสริฐสิน. สังเคราะห์งานวิจัยด้านการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาครูตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา. [อินเตอร์เน็ต] 2554. [เข้าถึงเมื่อ 25 เมษายน 2557] เข้าถึงได้จาก, ttp://reed.onecapps.org/ReEDFile/S1400009.pdf.
9. พัชรา สินลอยมา. กรอบแนวคิดและการตั้งสมมติฐานการวิจัย. [อินเตอร์เน็ต] 2551. [เข้าถึงเมื่อ 25 เมษายน 2557] เข้าถึงได้จาก, ajarnpat.com/data/document_study02.doc
10. สถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวงกระทรวงสาธารณสุข. หลักสูตรพยาบาล ศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี. ม.ป.ท. 2555.
11. ปราณี อ่อนศรี. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ใช้สมองเป็นฐานของนักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก. เวชสารแพทย์ทหารบก 2555; 65(4):249-57.
12. ทองปาน บุญกุศล, ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์, สมใจ พุทธา พิทักษ์ผล, วิจิตร์พร หล่อสุวรรณกุล. ผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนต่อความสามารถในการถ่ายโยงความรู้และความสามารถ

ในการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล. วารสารพยาบาลทหารบก 2555;13(2): 28–37.

13. ธัญพร ชื่นกลิ่น, วัชราพร เหล่าเรียนดี. การพัฒนารูปแบบการโค้ชเพื่อการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์พยาบาลที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข. วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย 2555;4(1): 112–129.
14. ลัดดาวัลย์ ไวยสุระสิงห์, สุภาวดี นพรุจจินดา. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้ตามสภาพจริงเพื่อเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี. วารสารการพยาบาลและการศึกษา 2554;4(3): 63–77.
15. พิริยลักษณ์ ศิริศุภลักษณ์. การสอนนักศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา2556;19 (2):5–19.
16. ธนพร แย้มสุดา. การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางพยาบาลศาสตร์. วารสารวิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ 2551;7(3):8–17.
17. ธัญพร ชื่นกลิ่น และวัชราพร เหล่าเรียนดี. การพัฒนารูปแบบการโค้ชเพื่อการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์พยาบาลที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข. วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย 2555;4(1): 112–129.
18. สมใจ เจียระพงษ์, พรรณภา ทองณรงค์, สุจินดา ศีสุวรรณ, ปราณี แสดคง, กุสุมาลี ไชยเมือง. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวจิตปัญญาศึกษาต่อผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ในรายวิชา สม 1102 ทักษะชีวิต. วารสารการพยาบาลและการศึกษา 2556;6(2): 00–112.
19. วิบูลย์ลักษณ์ ปรียาวงศากุล. ผลของรูปแบบการพัฒนานักศึกษาด้วยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาต่อความพร้อมในการเรียนรู้แบบนำตนเอง. วารสารการพยาบาลและการศึกษา 2555; 5(2): 104–113.
20. ดุจเดือน เขียวเหลือง, วารีรัตน์ แก้วอุไร, พูลสุข หิงคานนท์, สายฝน วิบูลรังสรรค์. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบการสะท้อนคิดเพื่อสร้างเสริมความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมทางการพยาบาลสำหรับนักศึกษาพยาบาล. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร 2556;15(4): 9 –21.
21. ศิริพันธุ์ ศิริพันธุ์ และคณะ. การพัฒนาและประเมินผลรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาล. พยาบาลสาร 2555;39(3): 78–92.
22. Gagne, F. From giftedness to Talent: A development model and its impact on the language of the field. Roeper Review 1995 ; 18(2):103–111.
23. นฤมล อเนกวิทย์. หลักสูตรจิตตปัญญาศึกษาสำหรับนักศึกษาพยาบาล. [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต] ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2552.
24. Amerson, R. The impact of service–learning on cultural competence. Nursing Education Research 2010;13(1):18–22.

25. ยุวดี วิทยาพันธ์. ประสิทธิผลของการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐานต่อการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการปฏิบัติการสร้างเสริมสุขภาพ: การศึกษาในนิสิตพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ไทยเภสัชศาสตร์และวิทยาการสุขภาพ 2553;5(2): 154–61.
26. มารศรี จันทร์ดี, พนิดา พาลี, พิมลพรรณ เนียมหอม, ภัทรานิษฐ์ จองแก, ทิพย์สุด เส็งพานิช. ผลของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาต่อความสามารถในการใช้กระบวนการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 1. วารสารการพยาบาลและการศึกษา 2557;7(4): 134–155.
27. กรองได อุณหสูต. การประเมินผลตามพฤติกรรมการเรียนรู้. [เข้าถึงเมื่อ 25 เมษายน 2557] เข้าถึงได้จาก, http://www.ns.mahidol.ac.th/english/th/degree_bns/doc/cop/doc_ A2.pdf.
28. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. ข้อเสนอปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552–2561). กรุงเทพ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิก จำกัด. 2552.
29. กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว. ม.ป.ท.
30. สุระพรรณ พนมฤทธิ์ และคณะ. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักและการกำกับตนเองเพื่อส่งเสริมการคิดวิจารณญาณและการรับรู้อัตสมรรถนะของนักศึกษาพยาบาล. วารสารการพยาบาลและการศึกษา 2554;4(2) :108–23.
31. ชุติมา ปัญญาพินิจนุกูร, จินดามาศ โกศลชื่นวิจิตร และเกสร สุวิทยะศิริ. ผลการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยใช้กระบวนการสะท้อนคิดต่อสมรรถนะการส่งเสริมการเลิกบุหรี่ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ. วารสารการพยาบาลและการศึกษา 2555;5(2), 130–42.
32. เรณุวัฒน์ โคตรพัฒน์, ณฐพร คำศิริรักษ์, วีระชัย อิ่มน้ำขาว, ชาติ ไทยเจริญ และกิตติศักดิ์ ไกรจันทร์. ผลการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนวิชาการควบคุมยาสูบกับวิชาปฏิบัติการพยาบาลครอบครัวและชุมชน 2 สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม. วารสารการพยาบาลและการศึกษา 2554;4(2): 53–65.
33. ปิยะนุช ชูโต, ศรีมนา นิยมค้า และ จันทร์ฉาย โยธาใหญ่. ผลของการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. วารสารการพยาบาลและการศึกษา 2557;7(4): 156–67.